Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्री

जैनधर्मप्रकाश

JAINA DHARMA PRAKASHA.

પુ. ૧૩ મું સંવત. ૧૯૫૩ના આશાડ સુદ ૧૫ અંક ૪ થો.

मालिनी

मनसि वचसि काये, पुण्य पीयूषपूर्णा, ।
त्रिभुवनमुपकार श्रेणिभिः प्रिणयंतः ॥
परगुणपरमाणून्, पर्वती कृत्य नित्यं ।
निज हृदि विकसंतः संति संतः कियंत ॥१॥

प्रगट कर्त्ता.

जैनधर्मप्रसारकसभा.

ભાવનગર.

શક ૧૮૧૯ સને ૧૮૯૭

અમદાવાદ—"ગોહેલા વર્નાક્યુલર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ."માં
નથુભાઈ રતનચંદ ગારફુંનીયાએ છાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું

મુલ્ય વર્ષનો રૂ ૧) પોસ્ટેજ ત્રણ આના

છુટક અંક એકના બે આના.

For Private And Personal Use Only

अनुक्रमणिका.

વિષય	પૃષ્ટ.
૧ ધ્યાનનો મહિમા. (પદ્ય)	૪૯
૨ સકષાય કુટુંબ કથા.	૫૦
૩ વિવેક શું સમજાવે છે?	૫૫
૪ બાળ જીવ શિક્ષા શતક.	૬૦
૫ મહારાણી વિક્ટોરિયાની ડાયમંડ જ્યુબીલી.	૬૧
૬ નિતિવાક્યામૃત.	૬૨

ગોપાનીયું રખડતું મુકીને આશાતના કરવી નહીં.

ગ્રાહકોને ભેટ.

मुनिराज श्रीवृद्धिचंद्रजी जन्म चरित्र.

ગયા વર્ષની ભેટ તરીકે નિર્માણ કરેલું આ ચરિત્ર હજુ તૈયાર થાયછે. છપાઇ બહાર પડશે લવાજમ મોકલનારા સર્વે ગ્રાહકોને તરતજ રવાને કરશું માટે લવાજમ ના મોકલ્યું હોય તેમણે તરતજ મોકલાવવું ભેટના પોસ્ટેજ માટે અરધો આનો વધારે મોકલવો. તંત્રી.

શ્રી ત્રિષષ્ઠિ શલાકા પુરૂષ ચરિત્ર.

વર્ષ ૩ નું

આ વર્ષમાં બીજા ને ત્રીજા બે પર્વનું ભાષાંતર સંપૂર્ણ આપશે. ચરિત્રો ૩૦ મહા પુરૂષોના આપશે. તેમાં પહેલા ભાગની અંદર બહાર પડ્યો છે, બીજો પણ થોડે વખતે બહાર પાડવામાં આવશે. આ ચરિત્રની રસીકતા ને ઉપયોગીપણું વર્ણવવું પડે તેમ નથી. બે વર્ષના બે પુસ્તકોથી અને આ વર્ષના પહેલા અંકથી ગ્રાહકોના દિલનું રંજન થયેલું છે કારણ કે કર્તા પુરૂષ કલીકાળ સર્વજ્ઞ છે.

આ વર્ષનું લવાજમ પોસ્ટેજ સાથે રૂ૧ા ભાવનગર બહાર વાળાને રૂ૧ા

ઉપાધિ આધિને જડથકી વિદારે બલકરી;
વિદારે વેગેથી વિષમય જગજ્જાલ સુખને,
ધરે ધ્યાતા ધ્યાને પરમ **સુખથી** શાંત રસને. ૪
ધરી એવા ધ્યાનો બહુજન તર્યા આ ભરણીમાં,
વિચારી તત્વોને પરમપદ પામ્યા કરણિમાં;
સદા પ્રેમાનંદે જિનવર ધરે ધ્યાન ગુણને,
ધરે ધ્યાતા ધ્યાને પરમ સુખથી શાંત રસને. ૫

ન. દા. શાસ્ત્રી.

सकषाय कुटुंब कथा.

અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૩૮ થી.

બંને વહુના પ્રસંગમાં બોલાઈ ગયેલી **અગ્નિશિખાએ** બંને વહુને બોલાવીને પોતાના પતિએ આપેલ અને ગુપ્ત સ્થાનકે રાખેલ દ્રવ્ય બતાવ્યું. તે સાથે કહ્યું કે "આ દ્રવ્ય હું મરી જાઉં ત્યારપછી તમારે લઈ લેવું અને સરખે ભાગે વેંચી લેવું. **શિલાનો** ભાગ પાડશો નહીં." બંને વહુઓ બોલી કે—"હે માતાજી! તમે ચિરાયુ થાઓ. આ દ્રવ્ય લઈને અમારે શું કરવું છે? અમારા તો પૂર્ણ ભાગ્ય કે આપની સેવા કરવાનો અમને અવસર મળ્યો." આ પ્રમાણે તે બંનેએ નિસ્પૃહતા દંભ પ્રગટ કર્યો. [1]વ્રતદંભ, શ્રુતદંભ, સ્નાતકદંભ અને સમાધિ દંભ વિગેરે દંભ અનેક પ્રકારના છે પરંતુ એ સર્વે દંભ નિસ્પૃહતા દંભને સોમે ભાગે પણ ચાલે એમ નથી. નિસ્પૃહતા દંભ પરને છળવામાં બહુજ બળવાન છે. બુદ્ધિવાન મનુષ્ય પણ નિસ્પૃહપણાનું ડોળ ઘાલનારાના ફંદમાં ફસાઈ જાય છે.

બંને વહુઓએ સાસુને ભોળવીને ગોપવેલા દ્રવ્યનું સ્થાનક જાણ્યું એટલે એક દિવસ સાસુથી છાની રીતે રાત્રીને વખતે તે દ્રવ્ય કાઢી લીધું. અને બીજી જગ્યાએ ગોપવી દીધું. આ પ્રમાણે પોતાની ધારેલી ધારણામાં બંને કૃતાર્થ થઈ એટલે દિવસના પાછલા પહોરની છાયા જેમ વધતી જાય

---

૧ વ્રતીપણાનો દંભ, જ્ઞાનીપણાનો દંભ, પવિત્રપણાનો દંભ અને દાંભિકપણે સમાધિ ચડાવીને બેસવું તે સમાધિ દંભ એ સર્વે તે તે વસ્તુનો અભાવ છતાં સદ્ભાવપણાનું ડોળ ઘાલનારમાં સમજવા.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

તેમ પતિમાતા તરફની ભક્તિ દિનપર દિન ઘટવા માંડી. અગ્નિશિખા પણ વિચક્ષણ હતી એટલે પ્રથમનો આદર અને હાલમાં થતો અનાદર જોઇને ચિત્તમાં ચમત્કાર પામી. વિચાર્યું કે આમ થવાનું કાંઇ કારણ હોવું જોઇએ. કારણ પોતે બતાવેલા દ્રવ્ય સંબંધમાં હશે એમ કલ્પના થઇ, તરત જ પરીક્ષા નિમિત્તે સ્થાનક જોયું, એટલે નિધાન દૃષ્ટિએ પડ્યું નહીં. તેથી જાણ્યું કે મેં આ સ્થાનક બે વહુઓ સિવાય બીજા કોઇને બતાવ્યું નથી તેથી તેઓએ એ નિધાન હરણ કર્યું જણાય છે. પછી અગ્નિશિખાએ બંને વહુઓને બોલાવી અને ધિક્કાર પૂર્વક કહ્યું કે "તમે બંનેએ મારા વિશ્વાસનો ઘાત કરીને મારૂં બતાવેલું દ્રવ્ય કાઢી લીધું છે પણ તમને આમ કરવું ઘટીત નહોતું, હું તમને આવી કનિષ્ટ સ્વભાવવાળી જાણતી નહોતી." બંને વહુઓ તો જાણે આશ્ચર્ય પામી હોય તેમ આ હકીકત સાંભળીને ચકીત થઇ ગઇ અને આંખમાં આંસુ લાવીને રોવા લાગી કે-"માતાજી! આ શું બોલો છો! અમે મન વચન કાયાથી એવું અકાર્ય કર્યું નથી. આ કાર્ય જો અમે કર્યું હોય તો અમને દેવગુરૂને તેમજ સર્વ તીર્થમાં ઉત્કૃષ્ટ તીર્થરૂપ આપને પગે હાથ છે. કુળવાન મનુષ્યોની ગમે તેવા મોટા કાર્યમાં પણ સોગનવડે શુદ્ધિ થાય છે. કેમકે કુલીન મનુષ્યો પ્રાણાંતે પણ ખોટા સોગન ખાતા નથી. વળી હે સાસુજી! જો તમને અમારી આવા સોગન ખાવાથી ખાત્રી થતી ન હોય તો તમે જે કહો તે દિવ્ય કરવા માટે પણ અમે તૈયાર છીએ, કેમકે અમારા માતા પિતાઓએ બાલ્યવયથી અમને તમારા ખોળામાં સોંપેલી છે તો અમારે તો પિતા, માતા, બંધુ, ગુરૂ અને સાસુ સર્વે તમેજ છો. આ પ્રમાણે છતાં અમો નિર્દોષની ઉપર જો તમે દોષનું આરોપણ કરશો તો પછી અમારે તો શરણુંજ ભય ઉત્પન્ન થવા જેવું થશે." આ પ્રમાણેના તેમના નિર્દોષપણું સૂચવનારા વચનો સાંભળ્યા છતાં પણ તેમના ઇંગિતાદિકે તેમણેજ દ્રવ્ય લીધું છે એવો મનમાં નિશ્ચય કરીને તે કલુષિત આશયવાળીઓની સાથે વાદ વિવાદમાં ન પડતાં અગ્નિશિખાએ મૌન ધારણ કર્યું.

હવે અહીંઆં રૂદ્રદેવે પોતાની અંતાવસ્થાએ પૂણ્ય કાર્યમાં વ્યય કરવા માટે જે દ્રવ્ય પોતાની સ્ત્રીને બતાવીને ભૂમિમાં દાટેલું છે અને જે વખતની વાતચિત ભિંતને અંતરે રહેલા કુડંગ નામના પુત્રે સાંભળેલી છે તે તેણે સાગર નામના પોતાના ભાઇને કહી સંભળાવી અને આરક્ષકની ગેર

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જેમ મળી જાય તેમ કપટીને લોભી બંને એક દિલવાળા થઇ ગયા. પછી વિચાર કર્યો કે કોઇપણ યુક્તિવડે પિતાને ભોળવીને તેમણે દાટેલું દ્રવ્ય આપણે કાઢી જવું. એકદા અવસર પામીને બંને ભાઇઓ પિતા પ્રત્યે કપટયુક્ત વિનયવડે કહેવા લાગ્યા કે "હે પિતાજી ! આપને અમે ત્રણ પુત્રો થયા અને આપે અમને ઉછેરીને મોટા કર્યા પરંતુ ત્રણમાંથી એકે જણાએ આપની વૃદ્ધાવસ્થા થયા છતાં પણ આપની સુશ્રૂષા કરી નહીં. જેથી 'બહુ ભરનો પરોણો ભુખે મરે' એ કહેવત સાચી થઇ. પરંતુ હવે તો અમને પૂર્વ પુણ્યોદયવડે આપની સેવા કરવાની ઇચ્છા ઉત્પન્ન થઇ છે તેથી અમે પિતારૂપ જંગમ તીર્થની સેવના કરીને અમારા જન્મને સફળ કરશું."

આ પ્રમાણે કહીને પહેલે દિવસે મહા કપટી કુડંગે પોતાને હાથે સ્નાન ભોજનાદિકવડે પિતાની ભક્તિ કરી અને તેમનું દિલ પ્રસન્ન કર્યું. બીજે દિવસે સાગરે પણ અનેક પ્રકારના મિષ્ટ અશન પાનાદિવડે સ્નેહાલાપ પૂર્વક પિતાની ભક્તિ કરી. આ પ્રમાણે એકાંતરે ભક્તિ કરીને કેટલેક દિવસે રૂદ્રદેવને અત્યંત પ્રસન્ન કર્યા અને તેમની ભક્તિ રૂદ્રદેવને તદ્દન નિષ્કપટપણાની લાગી. તેથી તે વિચારવા લાગ્યો કે—"પ્રાંત સમયે પુણ્યકાર્યમાં વ્યય કરવા માટે મેં જે દ્રવ્ય ગુપ્ત સ્થાને સ્થાપન કર્યું છે તે દ્રવ્યનો ઉપયોગ કરવા માટે સુસ્થાનની વિચારણા કરતાં સર્વમાં પ્રાધાન્ય સુસ્થાન તો માતાપિતા પ્રત્યે ભક્તિવંત પુત્રો જણાય છે. અને તેવા પુત્રો તો આ કુડંગ ને સાગર છે. માટે ગોપવેલા દ્રવ્યનું સ્થાનક તેઓને બતાવું જેથી એ દ્રવ્યનો પુણ્ય કાર્યમાં વ્યય પણ થયો ગણાશે અને વળી હું એ પુત્રોની ભક્તિનો અનૃણી પણ થઇશ." આ પ્રમાણે વિચારીને બંને પુત્રોને બાળાની પૂર્વોક્ત દ્રવ્યનું સ્થાનક બતાવ્યું અને કહ્યું કે મારા મરણ પછી આ બે હજાર દ્રવ્ય લઇને તમારે બંને એ વહેંચી લેવું. ડુંગર તો જન્મથીજ દુર્વિનીત હોવાને લીધે મને અનિષ્ટ છે માટે તમારે આ દ્રવ્યમાંથી તેને બીલકુલ ભાગ આપવો નહીં.

પુત્રો બોલ્યા—હે તાત ! તમે ઘણા કાળ પર્યંત જીવો. અમારે તો આપની ભક્તિની જરૂર છે; એ દ્રવ્યનું શું કામ છે? તમે તો નિરંતર અમારા મસ્તક ઉપર છત્ર તુલ્ય અને આપત્તિરૂપ તાપના હરણ કરનારા છો. કહ્યું છે કે—

For Private And Personal Use Only

यत्र तत्रापि सुलभं, धनं लाभोदये नृणां ॥
हितान्वेषी पुनस्तातः पत्तनेपि न लभ्यते ॥१॥

" લાભનો ઉદય થયે સતે મનુષ્યોને દ્રવ્ય પ્રાપ્ત થવું તે તો જ્યાં ત્યાં સુલભ છે; પરંતુ હિતનેજ ઇચ્છનારા એવા પિતા આખા નગરમાં પણ મળી શકતા નથી. "

આ પ્રમાણે કપટ વચનોવડે સરલ ચિત્તવાળા પિતાનું મનરંજન કર્યું. પિતાએ પણ બંને પુત્રોને ખરેખરા ભક્તિમાં તત્પર અને દ્રવ્યમાં નિસ્પૃહી જાણ્યા. પછી રાત્રીને વખતે બંને જણાએ ગુપચુપ રીતે તે દ્રવ્ય કાઢી લીધું અને બીજી જગ્યાએ ગુપ્તપણે સ્થાપન કર્યું. ત્યાર પછીથી તેમનો પિતાપ્રત્યેનો વિનયોપચાર ખંડિત થવા લાગ્યો, કારણ કે " પતંગના રંગની જેમ કૃત્રિમ સ્નેહ ઘણો વખત ટકતો નથી. " જ્યારે પુત્ર તરફથી વિનય ભક્તિ મંદ થતી જણાઈ ત્યારે બુદ્ધિમાન રુદ્રદેવના મનમાં પણ શંકા ઉત્પન્ન થઇ એટલે તેણે એકાંતે પુત્રને બતાવેલું નિધિસ્થાન જોયું. તો પુત્ર વિનાની સ્ત્રીની જેવું દ્રવ્ય વિનાનું શૂન્ય સ્થાનક દૃષ્ટિએ પડયું. તે વખતે શીંકાથી ભ્રષ્ટ થયેલા બિલાડાની જેમ તે હૃદયમાં બહુજ વિલખો થઇ ગયો. બે પુત્રો શિવાય બીજું કોઇ આ નિધિસ્થાન જાણતું નથી તેથી જરૂર આમાંથી તેઓએજ નિધાન હરણ કર્યું જણાય છે. આમ વિચારીને રુદ્રદેવે તે બંનેને બોલાવીને કહ્યું કે હે પુત્રો! અહીંઆંથી દ્રવ્ય ક્યાં ગયું ? પુત્રો જાણે આશ્ચર્ય પામ્યા હોય એમ ચકિત થયા સતા બોલ્યા. "પિતાજી! અમે એ બાબતમાં કાંઇ જાણતા નથી. જો જાણતા હોઇએ તો તમારા પગે હાથ છે. વળી જો તમે કહો તો તપાવેલી કોડી ઉપાડવા તૈયાર છીએ આમ છતાં પણ જો તમને અમારી પ્રતીત આવતી નજ હોય તો તેમાં અમારા દુષ્કર્મોનોજ અપરાધ છે. જ્યારે તમને અમારો વિશ્વાસ નહી આવે ત્યારે પછી બીજા તો અમારો વિશ્વાસ કેમજ કરશે? કારણ કે જે પોતાના ઘરમાં હલકો છે તેને બહાર તો કોઇ ગણતીમાં પણ લેખવતું નથી " આ પ્રમાણેની કુટિલતા ભરેલી અનેક પ્રકારની યુક્તિ પ્રયુક્તિવડે તેઓએ પોતાના પિતાનું બોલવું બંધ કરી દીધું પરંતુ અગ્નિવડે તપાયમાન થએલી ઇષ્ટિકા (ઇંટ) ની જેમ કોપવડે જાજ્વલ્યમાન થયેલા રુદ્રદેવના ચિત્તમાં શાંતિ વળી નહીં. તેમ તેઓનો ખટકો પણ ગયો નહીં. એ દિવસથી માંડીને તેણે સર્વની સાથે સ્નેહાલાપ કરવો તજી દીધો.

આ પ્રમાણે કષાય કલુષિત ચિત્તે રહેતા થકા કેટલોક કાળ વ્યતિક્રમ્યો.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

એકદા શેઠાણીએ પોતાનું દ્રવ્ય ગયાની વાત શેઠને કરી. શેઠને તો એ વાત સાંભળતાં અગ્નિમાં ઘૃત હોમ્યા જેવું થયું. ક્રોધાગ્નિ બમણો સળગ્યો. વહુઓની ઉપર તીરસ્કાર છુટ્યો પરંતુ તેઓને તો કાંઇ કહી શકે એવું નહોતું એટલે **અગ્નિશિખા** ઉપર તે ક્રોધનો ઉતારો કરીને બોલ્યો કે—" હે પાપીષ્ટ! તેં એ વાત તારી વહુઓને શામાટે કરી ?" અગ્નિશિખા ક્રોધી પણામાં તેનાથી કાંઇ ઉતરે એવી નહોતી એટલે તે આવું વચન સહન કેમ કરે? તેથી તરતજ તે બોલી કે-"તમે પોતાનો દોષ જોતા નથી અને મને પાપી કહો છો પણ પાપીમાં શિરોમણી તો તમે છો. તમે પુત્રોને વાત કરીને દ્રવ્ય ગુમાવ્યું તે તો સંભારતાજ નથી."

આ વચન સાંભળીને **રૂદ્રદેવ** વળી વધારે કોપ્યો. અને બોલ્યો કે "હે પાપીષ્ટે ! તું કુલાંગનાજ નથી. કેમકે **પતિ** સામું બોલે એ કુલાંગના કહેવાયજ નહીં." આ વચન સાંભળવાથી દંડવડે હણાવાથી ક્રોધ પામેલી સાપણના જેવી **અગ્નિશિખા** ક્રોધવડે લાલ નેત્ર કરીને બોલી કે-"જ્યારથી મેં તમારો હાથ પકડ્યો છે ત્યારથીજ મારૂં કુળવાનપણું નષ્ટ થયેલું છે" આ પ્રમાણે **પરસ્પર** ઉક્તિ પ્રયુક્તિ થવાથી **અને** બંને ક્રોધીમાં અગ્રણી હોવાથી ક્રોધ વધતો ગયો. પરિણામે અત્યંત કોપાયમાન થયેલા **રૂદ્રદેવે** એક દંડવડે **અગ્નિશિખાના** મસ્તક ઉપર સખ્ત પ્રહાર કર્યો. ભવિતવ્યતાના યોગથી મર્મસ્થાનકે લાગેલા તે એક પ્રહાર માત્રથી-જાણે રૂદ્રદેવના બળથી હોય તેમ **અગ્નિશિખાએ** પ્રાણ તજી દીધા. અને મહારૌદ્ર ધ્યાનવડે મરણ પામીને તેજ ઘરમાં રક્ત નેત્રવાળી ઉગ્ર વિષવાળી અને કૃષ્ણદેહવાળી સર્પિણી થઇ.

જુઓ અત્યંત ક્રોધના ફળ ! ક્લેશનું પરિણામ આવુંજ આવે છે. **રૂદ્રદેવને** કષાયનું ફળ આ ભવમાં તો જગતમાં સ્ત્રી હત્યા કરનાર તરીકેનો દુર્યશ પ્રાપ્ત થયો તે થયું અને પરભવને માટે નર્ક ગતીમાં જવા યોગ્ય અશુભકર્મનો પ્રતિબંધ થવારૂપ ફળ થયું. અગ્નિશિખાએ પણ ક્રોધના ફળમાં મનુષ્યપણું ગુમાવ્યું અને તીર્યંચ ગતિ મેળવી. આવા પ્રત્યક્ષ જણાતા ક્રોધના ફળને પણ હૃદયમાં નહિ આણીને પ્રાણી ક્રોધ કરે છે તેની મુર્ખાઇનું શું વર્ણન કરવું ?

અપૂર્ણ.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

વિવેક શું સમજાવે છે?

આ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરાવનાર મોહનું સ્વરૂપ પૂર્વે બતાવ્યું છે. મોહનું મુખ્ય કાર્ય પુદ્ગળીક–પરવસ્તુમાં પોતાપણાનો મિથ્યાભાસ કરાવવો તે છે. એવા માની લીધેલા પોતાપણાને લીધે પ્રાણી, આ જગતમાં તેના સંયોગ વિયોગાદિ પ્રસંગે અનેક પ્રકારના પાપ કર્મો બાંધે છે અને તે પાપ કર્મો ઉદયમાં આવે છે ત્યારે પરભવમાં પણ અનેક પ્રકારની વ્યથા ભોગવે છે. મોહે ઉત્પન્ન કરેલી ખોટી સમજણની સાથે વિવેકે ઉપજાવેલી સત્ય સમજણ જો પ્રાણીના ખ્યાલમાં આવે તો મોહના પ્રતિબંધથી છુટકારો થઈ શકે તેમ છે તેથી મોહજનિત કાર્યમાં વિવેક શું સમજાવે છે? તે આ નીચે સંક્ષેપમાં પ્રદર્શિત કર્યું છે.

અજ્ઞાન, મોહ અને રાગ દ્વેષાદિથી દોષવાન કુદેવમાં દેવપણું વિવેક માનવા દેતો નથી. તે સમજાવે છે કે–જે દેવ વિષયાશક્ત મનવાળા હોય, જેને દુશ્મનો ઉપર દ્વેષ વર્તતો હોય અને જે અન્ય–પોતાથી બીજાઓનો જાપ, માળાદિવડે કરતા હોય તેનામાં દેવપણું સંભવે નહીં. જ્યાંસુધી દોષનો સર્વથા ક્ષય થાય નહી–જ્યાંસુધી અલ્પજ્ઞપણું દોષનો સંભવ હોય ત્યાંસુધી દેવપણું પ્રાપ્ત થાય નહીં. કોઈ પ્રકારના ચમત્કારાદિવડે અજ્ઞાનીઓ મોહ પામી જાય છે પરંતુ જ્ઞાની તો તેવા ચમત્કાર જોઈને બીલકુલ આશ્ચર્ય પામતા નથી; તે તો સર્વજ્ઞોક્ત વિવેકની પ્રબળતાવડે દેવપણું માન્ય કરે છે.

વિષય કષાયમાં નિમગ્ન, કામિનીના લોલુપી, ઇંદ્રિય સુખમાં આસક્ત અજ્ઞાન કષ્ટના કરનારા, જીવ સ્વરૂપને નહીં જાણવાથી કંદમૂળાદિ અનંત જીવયુક્ત પદાર્થના ભક્ષક રાત્રીભોજનના અત્યાગી, પોતે સ્ત્રી વગેરે પરિગ્રહના ધારક છતાં શિષ્યવર્ગને બ્રહ્મચારી રહેવાનો અને દ્રવ્ય નહી રાખવાનો ઉપદેશ કરનારા, અનેક પ્રકારના આરંભકાર્યમાં તત્પર અને પુદ્ગળીક વસ્તુના મોહવાળા ગુરૂનામ ધારકમાં ગુરૂપણું સંભવે નહીં એમ વિવેક સમજાવે છે અને તે સાથે કેવા ગુણવાનમાં ગુરૂપણાનો સંભવ છે તે પણ વિવેક સમજાવે છે.

જે ધર્મમાં જીવ અજીવનું, પુન્ય પાપનું, અને કર્માદિકનું સ્વરૂપ વાસ્તવિક ન હોય અને જે ધર્મ નિવૃત્તિ પરાયણ, શાંતરસ પ્રધાન ન હોય તેમાં સત્ય ધર્મપણું હોઈ શકે નહીં એમ વિવેક પ્રાણિને સમજાવે છે. તે સાથે સત્ય ધર્મનું સ્વરૂપ પણ વિવેક બરાબર સમજાવી દે છે.

For Private And Personal Use Only

વિવેકની પ્રબળતાવડે ઉપર પ્રમાણે દેવ, ગુરૂ, ધર્મની સમજણ પ્રાપ્ત થવાથી ઇહલૌકીક સુખ સંપત્તિ વિગેરેની પ્રાપ્તિને માટે અન્ય દેવદેવીઓની માનતા કરવાની ઇચ્છા પ્રવર્તતી નથી. કારણકે પૂર્વોપાર્જીત કર્મના યોગ પ્રમાણેજ સ્ત્રી પુત્ર દ્રવ્યાદિકની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેમાં અન્ય દેવદેવીની માનતા વિગેરે કરીને મિથ્યાત્વ સેવનની કાંઇપણ જરૂર નથી એતો માત્ર કેવળ કલ્પના કાંઇ છે એમ **વિવેક** સમજાવે છે સર્વ-દોષ રહિત દેવની માનતા વિગેરે પણ અકર્તવ્ય છે એમ **વિવેક** સમજાવે છે. કારણ કે મોક્ષ પ્રાપ્તિ કરી આપવાને સમર્થ એવા દેવની પુદ્ગળીક સુખ પ્રાપ્તિને માટે માનતા માનવી એ કેવળ અઘટીત છે એમ વિવેક બુદ્ધિવડે સમજી શકાય છે.

અનેક પ્રકારના દોષવાળા જતિઓ, ભુવાઓ, ફકીરો, બાવાઓ અને જોગીઓ વિગેરેની પાસે જઇને દોરા ધાગા કરાવવા, આણ નંખાવવા અને બીજા પ્રયોગો કરાવવાની વિવેકી મનુષ્યને ઇચ્છાજ થતી નથી. કારણ કે જેઓ પોતે અનેક પ્રકારના પાપ કાર્યમાં નિમગ્ન છે, સંસારમાં મોહવાળા છે, દ્રવ્યના લાલચુ છે. સ્ત્રી સંગને ઇચ્છનારા છે, વ્યસનમાં ચકચુર છે અને ફોગટનું ગુરૂપણું ધારણ કરનારા છે અથવા શક્તિ વિના મોટી મોટી વાતો કરીને ભોળા મનુષ્યોને ભોળવનારા છે તેમનાથી કાર્ય સિદ્ધિ થવાની ઇચ્છા કરવી તે મુર્ખતાજ છે એમ વિવેકી પ્રાણીના સમજવામાં આવી જાય છે.

અન્ય ધર્મ શાસ્ત્રોમાં ત્યાગ વૈરાગ્યાદિની અથવા નીતિ કે પ્રમાણિકપણા વિગેરેની વાતો કરેલી હોય તેટલા ઉપરથી સર્વ ધર્મો સરખા છે અથવા મૂળમાં સર્વ ધર્મમાં એકજ વાત કહેલી હોય છે એવો **મોહ**, વિવેકવાનને થતો નથી તે તો દરેક ધર્મમાં આત્માનું સ્વરૂપ, મુક્તિનું સ્વરૂપ, તેમજ પુદ્ગળાદિનુ સ્વરૂપ શું કહ્યું છે તેજ બારીક દ્રષ્ટિવડે જુએ છે. અન્ય શાસ્ત્રોમાં બતાવેલી મુક્તિને તો એવા વિવેકી મનુષ્ય ઇચ્છતા પણ નથી કેમકે જે મુક્તિ પામ્યા પછી પાછું સંસારમાં આવવું પડે અને પુનઃ ૨ ભમવું પડે તેવી મુક્તિને કોણ સુજ્ઞ ઇચ્છે? આવા અનેક કારણોથી સર્વ ધર્મ શાસ્ત્રો સરખા કહેવા રૂપ **અનાભિગ્રહીક મિથ્યાત્વની** અસર વિવેકના બળથી નાશ પામે છે અને શુદ્ધ આત્મ સ્વરૂપ, કર્મ સ્વરૂપ. મોક્ષ સ્વરૂપ, પુદ્ગળ સ્વરૂપ અને મોક્ષ પ્રાપ્તિના કારણો પરસ્પર અવિરોધીપણે જે ધર્મના શાસ્ત્રોમાં કથન કરેલા હોય તેવા ધર્મનેજ **ધર્મ તરીકે** માન્ય કરે છે બીજી બધી રીતે આપ્ત પુરૂષના કહેલા જે ધર્મના શાસ્ત્રો લાગતા હોય તેમાંની

કોઈ હકીકત આધુનિક જમાનામાં મળતી આવતી ન લાગે અથવા વિરૂદ્ધ જણાય તો તેમાં શાસ્ત્રના કથન કરનારાઓની ભુલ ન સમજતાં પોતાની દૃષ્ટિની પોતાના જ્ઞાનની-પોતાની સમજ શક્તિની ભુલ, ઓછાપણું અથવા મહાન વિવેકી પુરૂષોના વચનમાં આવે છે કેમકે તેઓ તો નિરંતર ગુણ ગ્રહણ કરવાની તેમજ સાર સંશોધન કરવાની બુદ્ધિવાળાજ હોય છે.

વિવેકનું પૂર્વોક્ત કાર્ય પ્રાણીને બહુજ હિતકારક છે. કારણ કે અનંતકાળ પર્યંત સંસારમાં પરિભ્રમણ કરાવનાર **મિથ્યાત્વ**નો નાશ **વિવેક** બુદ્ધિની પ્રબળતાવડે-શુદ્ધ દેવગુરૂ ધર્મને ઓળખવાથી, તેમાં શ્રદ્ધા કરવાથી અને કુદેવાદિને સમજ પૂર્વક તજી દેવાથીજ થાય છે જેથી પ્રાણી પરિમિત કાળમાં સંસારવાસનો અંત કરે છે.

કોઈ ઉપર આક્રોશ કરતાં-કઠીણ વચન કહેતાં અથવા પરિતાપ, ઉપજાવતાં **વિવેક** અટકાવે છે. અને **ક્રોધ** પ્રાણીના સર્વ ગુણને ભસ્મ કરી નાખનાર પ્રબળ અગ્નિરૂપ હોવાથી તેને **ઉપશમ**રૂપ જળવડે શાંત કરવાનું **વિવેક** શિખવે છે. કોઈપણ માણસ કઠીન વચનો કહેવાથી અથવા તેની ઉપર આક્રોશ કરવાથી સમજતું નથી પરંતુ નમ્રતાવડે તેની ભુલ ક્ષમા કરવાથી અને ભૂલ સુધારવાનો ઉપાય સમજાવવાથી સમજી શકે છે. પોતાને દ્રવ્ય, શ્રુત, તપ, બળ અથવા ઐશ્વર્યાદિકની ગમે તેટલી વિશેષ પ્રાપ્તિ થઈ હોય તોપણ **વિવેક** દૃષ્ટિવડે તો તે બાબતોમાં પોતાથી અધિક અનેક મહાત્માઓને તેમજ અનેક ગૃહસ્થોને જોઈને વિવેકી પ્રાણી **મદ** કે **અભિમાન** કરતા નથી પણ પૂર્વ પુરૂષો કરતાં પોતાની લઘુતાની ભાવના નિરંતર ભાવ્યા કરે છે. વિવેકી મનુષ્યો કોઈને ઠગવાની ઈચ્છા પણ કરતા નથી; કારણ કે કોઈને ઠગવાથી પોતાનો આત્માજ ગુણ પ્રાપ્તિમાં ઠગાય છે એમ તેઓ સમજી શકે છે. વળી **માયા**, મિથ્યાત્વને પ્રગટ કરનારી અને અનેક પ્રકારના દોષને ઉત્પન્ન કરવા માટે દોષની માતા સમાન છે એમ તેઓ સમજે છે. **શ્રી મલ્લીનાથ** પ્રભુ, તપસ્યા કરવામાં પણ **માયા** કરવાથી સ્ત્રીવેદપણું પામ્યા તે વાત સાંભળીને **માયાથી** ત્રાસ પામે છે તેમજ પ્રાયશ્ચિત લેતી વખત દંભ રાખવાથી લક્ષ્મણા અને **રૂપી** સાધ્વીએ અનેક વર્ષો પર્યંત કરેલા માસક્ષપણાદિ મહાન્ તપના ફળને હારી જઈને બહુ કાળ **સંસાર** પરિભ્રમણ કર્યું તે વાત સાંભળીને વિવેકી પ્રાણીઓ કંપાયમાન થાય છે. સ્ત્રીપણું અને તિર્યંચપણું પ્રાપ્ત કરાવવામાં મનુષ્યોને **માયાજ** અદ્વિતીય હેતુ ભૂત છે એમ તે

ઓ સમજી શકે છે. દ્રવ્યાદિકના ઉપાર્જન માટે લોભની પ્રબળતાએ આરંભ કાર્યમાં નિમગ્ન વિવેકી પ્રાણીઓ થતા નથી. તેઓ તો લોભને નાશક સમજે છે અને સત્યતા પૂર્વક, પ્રમાણિકપણાને આગળ કરીને, વિના કારણના આરંભમાં અથવા મહારંભમાં ન પ્રવર્તતાં પુણ્યોદયવડે જે દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ થાય તેમાં **સંતોષ** માને છે. **સંતોષને** તેઓ સર્વ સુખનું મૂળ માને છે. ગમે તેટલું દ્રવ્ય પ્રાપ્ત થયા છતાં જે પ્રાણીને સંતોષની પ્રાપ્તિ થતી નથી તેઓ માત્ર દ્રવ્યના રક્ષણ કરનારા પહેરેગીરો-ગુલામો છે, એમ તેઓ સમજે છે અને નિરંતર સંતોષામૃતનું આસ્વાદન કર્યા કરે છે.

વિવેકી પ્રાણીઓ કોઇની હાંસી-મશ્કરી કરતા નથી. ભાવ સ્વરૂપનો તેમને ખરેખરો ભાસ થયેલો હોવાથી કોઇપણ ચમત્કારી કાર્ય જોતાં તેમને ચમત્કાર ઉત્પન્ન થતો નથી. પુદ્ગળોની પારાવાર શક્તિ અને પૃથક્ પૃથક્ પુદ્ગળોની એકત્રતાથી થઇ શકે એવા અનેક બનાવો તેમના જાણવામાં હોવાથી આશ્ચર્ય પામે એવું કાંઇપણ વિવેકીને બાકીમાં હોતું નથી. ઇંદ્રીઓના સુખમાં વિવેકી પ્રાણીઓ આનંદ માનતા નથી પણ માત્ર તટસ્થપણે ઇંદ્રીઓના વિષયોને અનુભવે છે સ્પર્શેંદ્રીના સંબંધમાં સ્વસ્ત્રીના સમાગમ સમયે પણ તેઓને જરૂર પ્રવેશ થઇ જાય છે અને સ્ત્રી સમાગમથી પ્રાપ્ત થતા પાતકને વિચારતાં કંપાયમાન થાય છે; તો પરસ્ત્રી લંપટપણું તો તેઓ કરેજ કેમ? પર સ્ત્રીના સંબંધથી અનેક મનુષ્યો પાયમાલ થયા છે, શરિરે વ્યાધી ગ્રસ્ત થયા છે, કીર્તિ ગુમાવી છે, કુટુંબથી તજાયા છે અને અનેક પ્રકારની હેરાનગતિના ભાજન થયા છે. આ સઘળું વિવેકીની દ્રષ્ટિ બહાર હોતું નથી. સ્વજનોના સંયોગમાં કે વિયોગમાં અને દુર્જનોના સંયોગમાં કે વિયોગમાં તેમને હર્ષ કે શોક થતો નથી. કારણ કે સંસારની સ્થિતિજ સંયોગ વિયોગવાળી છે એમ તે સમજે છે. દુઃખને વખતે વિવેક, ધૈર્ય રાખવાનું શીખવે છે. અને કોઇપણ દુઃખ નિરંતર રહેતું નથી પરંતુ સ્થિતિ પૂર્ણ થયે નાશ પામેજ છે એમ વિવેક સમજાવે છે. રસેંદ્રીના વિષયમાં લુબ્ધ થઇને આરંભાદિ કરવાની બુદ્ધિ વિવેકના યોગે નાશ પામે છે માત્ર ઉદરપૂર્ણ કરવાની આવશ્યકતા હોવાથી રસમાં લુબ્ધ થયા વિના, દેહને ભાડા તરીકે અન્ન આપવું એટલુંજ બસ છે એમ વિવેક સુચવે છે. પરસ્ત્રી સન્મુખ વિષય બુદ્ધિવાળી દ્રષ્ટિ કરતાં વિવેક પાછા વાળે છે અને સર્વ સ્ત્રીઓની બુદ્ધિ રાખતાં શીખવે છે. જે પ્રાણીને ગમે તેટલા વિશેષ પ્રકારના

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સુખોને ભોગવતો જુએ છે તો તેથી વિવેકી પ્રાણીની દષ્ટિમાં ઈર્ષા ઉત્પન્ન થતી નથી. સ્વજનાદિકમાંથી કોઈનો વિરહ પ્રાપ્ત થયે શોકના ઉદયને વિવેક રોકી રાખે છે. પ્રાણીમાત્ર આયુષ્ય પુર્ણ થયે અન્ય ભવમાં ગમન કરેજ છે. દેવેંદ્ર ચક્રવર્તીાદિ પણ અમરપણું ભોગવી શકતા નથી માટે મિથ્યા શોક શા માટે કરવો ? એમ વિવેક સમજાવે છે. ઇહલોકાદિ સાતે પ્રકારના ભય માત્ર મન કલ્પનાજ છે એમ સમજાવીને ભય પ્રાપ્ત થયે વિવેક પ્રાણીને વિહ્વળ થવા દેતો નથી. અન્ય દુર્ગંધી વસ્તુને દેખીને અથવા દેહ વસ્ત્રાદિની મલીનતા દેખીને જ્યારે દુગંચ્છા આવે ત્યારે વિવેક કહે છે કે 'અહો મુગ્ધ! તારા દેહમાં શું ભર્યું છે તેનોજ પ્રથમ વિચાર કરી જો અને પછી બીજા પદાર્થોને જોઇને દુગંચ્છા કર' આ પ્રસંગે અશુચિભાવનાનું સ્વરૂપ વિવેક સમજાવી દે છે.

વેદોદયને પ્રસંગે સ્વસ્ત્રીવડેજ સંતોષ રાખવાનું વિવેક શિખવે છે. પરસ્ત્રીમાં કિંચિત્ પણ સ્ત્રીત્વની વિશેષતા નથી, માત્ર રૂપ લાવણ્યાદિના મોહવડેજ મુગ્ધ પ્રાણી તેમાં ફસાઈ જાય છે અને અકર્તવ્યને આદરે છે એ વાત વિવેક સ્પષ્ટ બતાવી આપે છે. સ્વસ્ત્રીના સંબંધમાં વિશેષ આસક્તિ રાખવી એ સંસારરૂપ કર્દમમાં ખુંચી જવા માટે છે એમ સમજીને તેના પ્રસંગમાં પણ મર્યાદા બાંધવાની આવશ્યકતા છે એમ વિવેક કર્ણમાં કહી દે છે. વિવેકી મનુષ્યો આ સલાહનો અમલ કરવામાં પ્રમાદી હોતા નથી. કોઇ પણ પ્રકારે વિષય બુદ્ધિ વૃદ્ધિ પામે એવા સાધનો કદી પણ તેઓ મેળવતા નથી માત્ર જ્યારે વેદોદયને અટકાવી ન શકાય ત્યારેજ તેઓ સ્ત્રી સેવનની ઇચ્છા કરે છે પરંતુ નિરંતર એ વિષયને વિષ તુલ્ય માનીને તેનાથી ન્યારા રહેવા માટે પ્રયત્નવાન હોય છે.

ઉપર પ્રમાણેના વિચારોવડે વિવેક બુદ્ધિને ઉત્તેજીત કરવાથી અને આત્માને બળીષ્ટ કરવાથી પ્રાણી, મોહના અંગીભૂત મિથ્યાત્વ, કષાય, હાસ્યાદિ ષટ્ક અને વેદોદયને પરાભવ પમાડે છે વિવેકનું કાર્યજ સત્યાસત્ય, કાર્યાકાર્ય અને હિતાહિતની વહેંચણ કરવી તે છે. ઉપર જણાવેલા છે તે શિવાયના બીજા કાર્ય પ્રસંગે પણ વિવેકરૂપ કસોટી તેના સ્વરૂપને પ્રગટ કરી આપે છે. આને કોઇપણ પ્રકારે ભૂલ ન થવા દેતાં કર્તવ્યમાં તત્પર રાખી યાવત્ પરમાનંદ સુખને ભોગવનારા કરે છે.

વાચક વર્ગે ગયા અંકમાં દર્શાવેલું મોહનું સ્વરૂપ અને ઉપર બતાવે-

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

હું વિવેકનું સ્વરૂપ પોતાના હૃદયમાં ધારણ કરી તેનું નિરંતર મનન કરવું જેથી સત્ય વાત સમજાઇ જશે અને આત્માનું કલ્યાણ થશે.

તથાસ્તુ.

बालजीव शिक्षा शतक.

અનુસંધાન પૃષ્ટ ૧૬ થી

હવે જેઓ મુનિ ધર્મ અંગીકાર કરી શકતા નથી તેને માટે કહે છે.

સર્વ વિરતિ નહીં કરી શકે, તે સમકિત મગ સુરંગ;
થુળ હિંસાદિક પરિહરી, ગૃહિધર્મ ગ્રહ...

જો શક્તિ પ્રણામાદિકની મંદતાથી સર્વ વિરતિપણું (મુનિપણું) ગ્રહણ કરી ન શકાય તો પછી અતિ મનોહર, સમકિતમાગ, સ્થુળ હિંસાદિકના ત્યાગરૂપ, ગૃહિ ધર્મને સારા રંગ સહિત એટલે જિન પ્રણામની વૃદ્ધિ યુક્ત અંગીકાર કરવો. ૮૦

એવા ગૃહસ્થે પોતાનું વર્તન કેવું રાખવું તે કહે છે–

યથા શક્તિ શમ દમ ધરે, જગજીવનકો મિત્ર;
દાન શિયળ તપ ભાવના, ભાવી રહે પવિત્ર ૮૧

તેવો ગૃહસ્થ યથા શક્તિ શમ તે કષાય નિરોધ અને દમ તે ઇંદ્રીય નિરોધ તેને ધારણ કરે. જગતના જીવ માત્રનો મિત્ર થઇને રહે કોઇનું પણ બુરું કરે નહીં કે માઠું ચીંતવે પણ નહીં અને દાન દઇ, શિયળપાળી, તપ-કરી તેમજ ભાવના ભાવીને પોતાના અંતઃકરણથી પવિત્રપણે રહે વિષય કષાયની મલીનતા ઓછી કરવા પ્રયત્ન કરે. ૮૧.

વળી–**અહિત કિસીકો ના કરે, શકતે પર ઉપગાર;**
ગુણ ગ્રહે અવગુણ તજે, પરનિંદા પરિહાર. ૮૨.

કોઇપણ પ્રાણીનું અહિત ન કરે, શક્તિના પ્રમાણમાં પરોપકાર જરૂર કરે, સર્વ પ્રકારના ગુણને ગ્રહણ કરે, અવગુણ માત્ર તજી દેય અને પરનિંદાનો ત્યાગ કરે, ૮૨.

આ ગાથામાં કહેલા પાંચે ગુણો ધર્મની વૃદ્ધિના કરનારા, ધર્મમાં સ્થિર

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

રાખનારા, અન્ય પ્રાણીને જોવા માત્રથી ધર્મ પમાડનારા અને સ્વલ્પ કાળમાં મુનિમાર્ગની સન્મુખ કરનારા છે માટે ગૃહસ્થ ધર્મમાં પ્રીતી ધરાવનારાએ જરૂર તેમાં પ્રયત્ન કરવો.

અપૂર્ણ.

મહારાણી વિકટોરિયાની ડાયમંડ જ્યુબીલી.

મહારાણી વિકટોરીઆને રાજ્ય કરતાં ૬૦ વર્ષ થવાથી તે સંબંધી હર્ષ બતાવનારા મેળાવડા બ્રીટીશ રાજ્યમાં અને દેશી રાજ્યમાં પણ સ્થાને સ્થાને થયા છે. એ પ્રસંગે બંગાળાની **જૈન એસોસીએશને** પણ એક માનપત્ર મહારાણીશ્રીને મોકલાવ્યું છે. તે સાથે **નામદાર ગવર્નર જનરલ** તરફ એક અરજી મોકલીને **ડાયમંડ જ્યુબીલીને** દિવસે તેમજ દર વર્ષે તે દિવસે આખા **હિંદુસ્થાનમાં** કોઇ પણ જીવની હિંસા ન થાય એવો ઠરાવ કરવા વિનંતી કરી છે. પ્રથમ મુસલમાની રાજ્યોના વખતમાં પણ એ પ્રમાણે બનતું આવ્યું છે **અકબર** બાદશાહે **શ્રી હિર વિજય સુરીશ્વરના** ઉપદેશથી, પોતાનો જન્મમાસ, હિરવિજયમુનિનો જન્મ માસ, રાજ્યે બેઠાના દિવસને લગતા બીજા દિવસો, પર્યુષણ પર્વના દિવસો અને બીજા પણ કેટલાએક દિવસો ગણીને લગભગ પાંચ છ માસ જીવ હિંસા ન થવાના ફરમાન બાહાર પાડ્યા હતા. આધુનિક સમયમાં જીવહિંસા સંપુર્ણ રીતે ચાલતી છે યુરોપીયનોના પ્રસંગને લીધે ઉંચ વર્ણમાં પણ થોડો થોડો તેનો પ્રવેશ કરવા માંડ્યો છે. હિંદુસ્થાન જેવા આર્ય દેશમાં પૂર્વે કદાપી નહીં થએલા એવા મરકીના, દુકાળના, અગ્નિના અને ધરતી કંપના ઉપદ્રવો એવા પાપ કાર્યની વૃદ્ધિના ફળ તરીકે છે એવું સુજ્ઞજનોનું માનવું છે. જીવહિંસા ઉપરાંત સ્વાભિદ, મદિરાપાન, પરસ્ત્રી લંપટપણું અને બીજા પણ દુરાચરણો પ્રાચિન કાળ કરતાં અર્વાચિન સમયમાં બહુજ વૃદ્ધિ પામી ગએલા છે. મરકી અને ધરતિકંપ જેવા મહાન ઉપદ્રવો જોઇને સુજ્ઞ જનોએ એવા અકાર્યથી પાછા હઠવું યોગ્ય છે.

મહારાણીશ્રીના રાજ્યમાં ધર્મ ક્રિયામાં કોઇ પ્રકારની અગવડ કે ઉપદ્રવ ન હોવાથી એ રાજ્યમાં જૈન ધર્મ નિરંતર એમના રાજ્યમાં શાંતિ વૃદ્ધિ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પામે એમ ઇચ્છે છે. જૈન શાસ્ત્રકારો પણ **श्री राजाधिपानां शांतिर्भवतु.** ઇત્યાદિ વચનો વડે રાજ્યાધિપતિને શાંતિ ઇચ્છે છે

મહારાણીશ્રી નિરંતર શાંતિને ઇચ્છતા હોવાથી કોઇ પ્રકારનો ગલ્લા વિગ્રહ થવા પામતો નથી, જેથી સંખ્યાબંધ મનુષ્યોના પ્રાણની હાની થતી અટકે છે, આવી તેમની પ્રકૃતિ પ્રશંસનીય છે.

આ પ્રસંગે બંગાળાની જૈન એસોસીએશનના સાથે બીજા શેહરો તરફથી પણ દરવર્ષે રાજ્ય પ્રાપ્તિને દિવસે અગર પાળવાની અરજી મોકલાવવામાં આવી છે જેના ઉપર આશા છે કે અરજ મંજુર કરવાકૃપા શેરો કરીને અનેક પ્રાણીઓના આશિર્વાદ અને જૈનવર્ગની પ્રીતિ સંપાદન કરશે.

ડાયમંડ જ્યુબીલીને દિવસે પોરબંદરના રાજ્યમાં સર્વત્ર જીવ હિંસા બંધ રખાવ્યાના ખબર મળ્યા છે પોરબંદરનું રાજ્ય હાલ સરકારના લેફટનન્ટ એડમીનીસ્ટ્રેટરની દેખરેખ નીચે ચાલે છે તેમાં એવો ઠરાવ થએલો જાણી બીજા રાજ્યોએ તેનો દાખલો લેવો ઘટે છે. જૈનવર્ગ સર્વત્ર આ વાત સાંભળીને બહુ હર્ષિત થયો છે. પોતાને જ્યારે કોઇપણ પ્રકારના લાભની વિશેષતા થાય ત્યારે તેનો લાભ આવી રીતે અનેક જીવોને પ્રાણદાન આપીને તેમજ બીજી રીતે ઉપગાર કરીને સૌને આપવો એવી રાજાઓની અવિચ્છિન્ન પ્રચલિત રીતિ છે. તે આ પ્રસંગે અમે સર્વના લક્ષમાં તાજી કરીએ છીએ.

नितिवाक्यामृत.

૧૨૭ જે અન્યનું મર્મ ઉઘાડે છે તે પોતાના દેહનો વિક્રય કરે છે.

૧૨૮ આળસુ માણસ કોઇપણ કર્મમાં યોગ્ય નથી.

૧૨૯ કોઇપણ માણસ પોતાને અનુકુળ હોય તેને પ્રતિકુળ કરવો નહીં, કેમકે ગરીબ પણ અનુકુળ હોય તો સારૂં.

૧૩૦ પોતાની શક્તિનો વિચાર કર્યા વિના કોઇની સાથે સ્પર્ધા કરવી તે મરતી વખતે કીડીઓને પાંખ આવ્યા જેવું જાણવું.

૧૩૧ જોઇતો સમય કિંવા જોઇતું બળ મળી આવતાં સુધી અપકાર કરનારા શત્રુ સાથે પણ સારી રીતે વર્તવું.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

૧૩૨ નદીનો પ્રવાહ પ્રથમ તો વૃક્ષના પગ ધોવે છે પણ જ્યારે તે વિશેષ અને પાણી બળવાન થાય છે ત્યારે તે વૃક્ષોને મુળમાંથી ઉખેડી નાખેછે.

૧૩૩ ગર્વ કરવાથી હાથમાં આવેલું કાર્ય બગડે છે.

૧૩૪ બાળકનું કહેવું પણ જો યોગ્ય હોય તો તે ગ્રહણ કરવું.

૧૩૫ જે યોગ્યાયોગ્ય સમજી શકતો નથી તેને યોગ્ય કહેવું પણ ન કહ્યા બરોબર સમજવું.

૧૩૬ અર્થ ન સમજી શકનાર માણસને જે પોતાની વાણી સંભળાવવા ઇચ્છે તેને વિશાળ વગડો છે એમ સમજવું.

૧૩૭ નીતિ વિનાના પુરૂષની બુદ્ધિ બુઝાઇ જતા દીવાના પ્રકાશની પેઠે નિરૂપયોગી છે.

૧૩૮ ઘણા અપરાધ કરનાર માણસને થોડીવાર દુઃખ થાય એવો ઉપાય કરવો તે અનુગ્રહજ છે.

૧૩૯ જેનો આપણે અપરાધ કર્યો હોય અથવા જેણે આપણો અપરાધ કર્યો હોય તેની સાથે રહેવું નહીં.

૧૪૦ ક્રોધવાળા ક્રોધી માણસની સમીપે રહેવું નહીં કારણ કે તે સર્પની જેમ જેને પોતાની પાસે દેખે તેના ઉપર પોતાનો કોપ ઉતારે છે.

૧૪૧ જે માણસ ઉપકારનો બદલો વાળી શકતો નથી તેના જન્મવા કરતાં ન જન્મવું સારૂં છે.

૧૪૨ ગુરૂની સમીપે સ્વતંત્રપણું ન રાખવું, તેમનું કહેલું કરવું અને વિનય ધરાવવો એ ગુરૂને ઉપાસવાના મુખ્ય કારણો છે.

૧૪૩ કુળ, બળ, વિદ્યા અને વયથી જે અધિક હોય તેમની પાસે નમ્રતાથી આચરણ કરવું.

૧૪૪ સુજનની પ્રાપ્તિ, શાસ્ત્રના રહસ્યનું જ્ઞાન અને સદ્ગુરૂઓનો મેળાપ એ વિનયના ફળ છે

૧૪૫ અભ્યાસ સર્વ કાર્યમાં કુશળ કરે છે.

૧૪૬ અધર્મ, અયોગ્યાચાર અને જે કામમાં પોતાને પ્રત્યવાય લાગતો હોય તે શિવાય બાકીના કામમાં ગુરૂનું વચન ઉલ્લંઘન ન કરવું.

૧૪૭ ગુરૂજનના કોપનું ઔષધ સામો ઉત્તર ન આપવો તથા સેવા કરવી એજ છે.

૧૪૮ શત્રુની સામે થએલો માણસ સ્તુતિ પાત્ર છે પરંતુ ગુરૂજનની સામો થએલો માણસ સ્તુતિ પાત્ર નથી.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

૧૪૯ ગુરૂના કહેલા કોઈ વચનમાં સંદેહ પડે તો ગુરૂને કોપ ન એમ વિનય પૂર્વક પુછવું.

૧૫૦ ગુરૂની આગળ પોતાની મરજી પ્રમાણે બેસવું નહીં.

૧૫૧ જો ઉપાધ્યાય નીતિથી અથવા તપથી, અધિક કિંવા સમા હોય તો તેને નમસ્કાર કર્યા વિના વિદ્યા લેવી નહીં.

૧૫૨ ભણતી વખતે આલસ, ચંચળાઈ અને બીજાનમાં મન રાખ વું નહીં.

૧૫૩ પોતાની સાથેના ભણનારાઓમાં બુદ્ધિના અતિશયપણાથી સ્પર્ધા કરવી; કેમકે તેની સ્પર્ધા કરવાથી વિદ્યાની વૃદ્ધિ થાય છે.

૧૫૪ ઘણી બુદ્ધિવાળા પુરૂષે ગુરૂને ખેદ પમાડવો નહીં. કેમકે જે પુરૂ પોતાની માતા આગળ પુરૂષપણું બતાવે અને પિતાની આગળ શૌર્ય વાપ તે જન્મ્યો ન જન્મ્યા બરાબર છે.

૧૫૫ વિદ્યાર્થીએ ગુરૂની આજ્ઞા લીધા શિવાય કોઈ સ્થાનકે જવું નહીં

૧૫૬ માર્ગે, પર્વતમાં અથવા નદીએ એકલા જવું નહીં.

૧૫૭ ગુરૂની સેવા પિતા પ્રમાણે કરવી.

૧૫૮ ગુરૂ પત્નીને માતા તુલ્ય જાણવી.

૧૫૯ ગુરૂના પુત્રને બંધુ સદૃશ ગણવો.

૧૬૦ સહાધ્યાયીની ઉપર બંધુ તુલ્ય સ્નેહ ધરાવવો.

૧૬૧ ગૃહસ્થ પુરૂષે વિવાહાદિ થયા પછી પણ સમાન વિદ્વાનોની સાથે પૂર્વે ભણેલી વિદ્યાનો અભ્યાસ રાખ્યા કરવી.

૧૬૨ પરની દુર્દશા નતા આવેલા મનુષ્યની પાસે પ્રકાશ ન કરવી. કેમકે પાસેક પરે જાહેર તો સર્વે કિંમત જાતની ભેદ પરદુઃખ ભંજનપણું ધારણ કરે છે.

૧૬૩ પોતાના કાર્યની પેઠે બીજાના કાર્યમાં ઉત્સાહ ધરાવે તેને જ મહ પુરૂષ ગણવો.

૧૬૪ અર્થ ઉપાર્જન કરવામાં તત્પર એવાઓની પાસે આચરણ કરવી તો કેવળ દીનપણું પ્રકાશ
ફાયદો થતો નથી.

૧૬૫ કોઇને દુષ્કાળ [illegible] [illegible] [illegible] પાલવો નથી.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જૈન લેખકોને ખાસ ઉત્તેજન.

(ઇનામ રૂ ૫.)

જે કોઇ જૈન લેખક આ ચોપાનીઆના ૧૬ પૃષ્ઠ થઇ શકે એટલા પ્રમાણમાં સમ્યક્ત, મૈત્રીભાવના અને રાગ (૧૦ પાપસ્થાનક) એ ત્રણ વિષયમાંથી કોઇ પણ વિષય સંબંધી સાદી ભાષામાં વિષય લખિ મોકલશે અને તે વિષય અમારી નીમેલી બે સભાસદોની કમીટી ચોપાનીઆમાં દાખલ કરવા લાયક તરીકે પસાર કરશે તો તેને ઉપર લખેલું ઇનામ મળી શકશે.

આવેલા વિષયમાંથી એકજ વિષય પસાર થશે એવો નિયમ સમજવો નહીં.

ત્રણ વિષયો લખી મોકલશે અને તે પસાર થશે તો પાંચ પાંચ રૂપીઆના ત્રણ ઇનામો મળશે.

આ વિષયો આજથી એક માસની અંદર આવવા જોઇએ. પસાર થએલો વિષય, લખનારના નામ સાથે આ ચોપાનીયામાં છપાવવામાં આવશે પરંતુ તેના ઉપર હક સભાનો ગણાશે.

આ વિષયો આખા કથાના ભરેલા ન જોઇએ. માત્ર પ્રસંગોપાત નાના નાના દ્રષ્ટાંત અથવા કોઇ કથાનો સાર આવતો હશે તો ચાલી શકશે.

ઠરાવેલું ઇનામ લખનારના પ્રયાસની કિંમત તરીકે ગણવું નહીં પણ જૈન લેખકો પ્રસિદ્ધમાં આવે એટલા માટે માત્ર ઉત્તેજન તરીકે છે.

પ્રમાણ કરતાં પણ મોટો વિષય લખી મોકલનારનો લખાણ ઉત્તમ પ્રકારનું હશે તો વધારે ઇનામ આપવા સંબંધી પણ સભા વિચાર કરશે.

આ વિષયો કાગળની એક બાજુ અને ચોખા અક્ષરથી લખી મોકલવા.

આગરચંદ ભેલાભાઇ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

લવાજમની પહોંચ.

૧—૩ દેશાઈ જગજીવન [illegible]
૧—૩ શા. ચુનીલાલ [illegible]
૧—૩ ડાક્ટર ગોવિંદલાલ [illegible]
૧—૪ શા. પરમાણંદદાસ [illegible]
૧—૪ શા. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
૧—૧૨ શા. [illegible]
૨—૬ શા. [illegible]
૧—૩ બાબુ [illegible]
૧—૩ શા. [illegible]ચંદ [illegible].
૧—૬ શા. [illegible] [illegible]ચંદ
૧—૦ શા. [illegible]
૨—૬ શા. ચુનીલાલ [illegible]ચંદ
૧—૩ ગાંધી. [illegible]ચંદ પુરૂષોત્તમ.
૧—૬ શા. [illegible]લાલ [illegible]
૨—૧૦ શા. [illegible]ચંદ [illegible]
૧—૩ શા. [illegible] [illegible]
[illegible]

૨—૬ શા. ચુનીલાલ [illegible]
૧—૩ શા. [illegible]ચંદ [illegible]
૩—૪ શા. [illegible]
૧—૦ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
૧—૩ શા. [illegible]
૧—૩ શા. [illegible]
૬—૦ શા. [illegible]
૧—૩. [illegible]
૧—૩ શા. [illegible]
૨—૬ શા. [illegible]
૧—૩ શા. [illegible]
૧—૩ [illegible]
૧—૩ શા. [illegible]

તૈયાર છે.

નવું જૈન પંચાંગ

સંવત ૧૯૭૩ ના ચૈત્રથી સંવત ૧૯૭૪ ના ફાગણ સુધી તીથી, વાર, અંગ્રેજી તારીખ, જૈન પર્વો, [illegible] [illegible] વિગેરે જાણવાનું સાધન.

કીંમત [illegible] [illegible].

For Private And Personal Use Only